Nr 133.

Av herr **Möller m. fl.**, *om obligatorisk arbetslöshetsförsäkring.*

Det kunde varit frestande att giva en skildring av alla de öden, som arbetslöshetsförsäkringen genomgått i vårt land under årens lopp. Om vi avstå därifrån, beror det på att, om så behövs, denna skildring kan givas vid annat tillfälle. För närvarande nöja vi oss med att hänvisa till att nära 3 år förflutit, sedan 1926 års arbetslöshetssakkunniga avgåvo betänkande och förslag om arbetslöshetsförsäkring, arbetsförmedling och reservarbeten. Under dessa 3 år ha inga bestämda mått och steg tagits för att bringa frågan till rimlig lösning. Under det de flesta civiliserade länder behandlat detta för tusentals familjers välfärd så betydelsefulla problem som ett av samhällets viktigaste spörsmål, ha de svenska statsmakterna i samma sak tillämpat en förhalningspolitik, som vittnat om uppenbar liknöjdhet inför de ekonomiskt, socialt och moraliskt vådliga följder, arbetslösheten medför i otaliga fall.

Den uppskovslinje, som tillgreps av den förra regeringen för att slippa ifrån att taga ställning till de färdiga förslagen, har fullföljts av den nuvarande regeringen, som dock genom sin chef förklarat sig principiellt önska en lösning av frågan. Då enligt vår mening för de senaste årens uppskov med framläggandet av regeringsförslag i ämnet endast kunnat anföras de obotfärdigas förhinder, anse vi det nödvändigt, att riksdagen själv tager ledningen i frågan och bringar den till en rationell lösning.

Dåvarande socialminister anförde år 1930 bland motiven för ett uppskov tills vidare, att arbetslösheten befann sig i sjunkande. Enligt hans uppfattning vore därför ingen skada skedd, om man läte frågan vila i lugn och ro och fortsatte de utredningar, som man kunde hitta på. Värdet av föreställningen att en lösning icke vore brådskande kunna vi i dag bedöma. Socialministern förra året väntade att arbetstillgången skulle växa och att man icke behövde befara någon ökning, tvärtom, av arbetslösheten. I dag skakas hela världens produktion av en djupgående kris. Vår egen industriella produktion drabbas därav, och även om förhållandena i andra länder hittills gestaltat sig värre än hos oss, hava vi dock för närvarande en faktisk massarbetslöshet.

Hur mycket klokare hade det ej varit, om man i tid sörjt för en ordnad arbetslöshetsförsäkring! Hur många av de nuvarande svåra bekymren skulle icke ha varit avlyfta genom en rationell arbetslöshetsförsäkring, som trätt i kraft bara för något år sedan!

En sådan arbetslöshetsförsäkring skulle ha svarat för en nödtorftig försörj-

ning tillsvidare av alla dem, som under det senaste halvåret drabbats av arbetslöshet. Under förutsättning att den nuvarande krisen någorlunda snabbt kan övervinnas, skulle den ha hjälpt arbetslöshetens offer över den mest olycksbringande konjunkturperioden.

Enär arbetslösheten, dess orsaker och följder, botemedlen mot densamma liksom också vägarna att mildra dess verkningar för den enskilde och samhället många år å rad diskuterats i den svenska riksdagen, anse vi det icke behövligt att fördjupa oss i beskrivningar därom. Vi vilja endast i korthet beröra några huvudmoment.

1. Den senaste krisens inbrott, som icke kunnat effektivt hejdas vid något lands gränser, bevisar, att man icke bör hängiva sig åt den illusionen att under nuvarande produktionsförhållanden massarbetslöshet inom det enskilda näringslivet kan förebyggas.

2. De arbetslösa äro utan skuld till sitt olycksläge.

Om en flod översvämmar, ger man icke dem, som bo i närheten av floden, skulden för att de få sina ägodelar förstörda. Om en oavbruten torka medför svår missväxt, brukar man icke anklaga bönderna för den olycka, av vilken de drabbas. De arbetslösa ha intet inflytande på produktionens gång, de ha icke ansvaret för marknadens konsumtionsförmåga, det är icke deras sak att någorlunda rätt beräkna behovet av olika slags varor. De äro skuldlösa offer för ett system, som vid vissa tider icke fungerar utan råkar ur led.

De arbetslösa ha följaktligen icke skyldighet att bära de svåraste bördorna av en kris.

3. Om de arbetslösa lämnas utan rimlig hjälp, förfalla hemmen; kvinnor och barn få lida nöd, demoralisation och upplösning blir följden. Med vilka vinster för samhället kan vem som helst — och framförallt motståndarna mot rationella hjälpåtgärder — räkna ut!

4. Samhället måste på ena eller andra sättet sörja för de arbetslösa.

Ett av sätten är att ordna arbetslöshetsförsäkring, det enligt vår mening för kortare arbetslöshetsperioder bästa, effektivaste och samhällsnyttigaste sättet. Det är ingen tröst för den arbetslöse att få veta, att den rätta metoden icke är att hjälpa honom utan att se till att få produktionen åter på fötter. Han är utan tvivel i regel mycket tacksam för utsikten att åter få arbete, men eftersom han icke själv kan sätta några produktionsmedel i gång och hans välvilliga tröstare i regel icke heller kunna säga, när det kan lyckas skaffa honom arbete, så behöver han och hans familj under väntetiden uppehållsmedel.

Erfarenheten visar att statsarbeten eller andra samhällsarbeten sällan finnas i beredskap att mottaga den arbetslöse, då en kris bryter in. Hur mycket man därför än må prisa den s. k. arbetslinjen, kan denna icke utgöra en ersättning för arbetslöshetsförsäkring. Den senare behövs som komplettering till arbetslinjen. Den kan, då den en gång blivit genomförd, alltid stå redo att vid inträdande arbetslöshet taga emot åtminstone den första stöten. Den hjälper, samtidigt som den ger nödig respit att ordna samhällsarbeten av olika slag, vid

vilka den arbetslöse kan finna sysselsättning, då rätten till hjälp från försäkringen är utnyttjad.

Vid införandet av arbetslöshetsförsäkring har man två system att välja emellan: den obligatoriska försäkringen och den frivilliga försäkringen med statsbidrag.

Den frivilliga försäkringen förutsätter ett initiativ från arbetarna själva. Ett sådant initiativ borde — tycker man — kunna väntas från alla de arbetargrupper, som lida under ofta återkommande och mera omfattande arbetslöshet. Erfarenheten visar emellertid, att åtskilliga arbetaregrupper, som äro utsatta för en betydande arbetslöshetsrisk, icke hittills skapat arbetslöshetskassor. I regel ha sådana arbetslöshetskassor upprättats av arbetaregrupper, som ligga något över genomsnittet ifråga om arbetslöner, under det att arbetargrupper med mycket små inkomster icke organiserat arbetslöshetskassor, även om deras arbetslöshetsrisk är större än de bättre avlönade gruppernas.

Det är möjligt, att statsbidrag skulle komma dessa arbetaregrupper att besluta organisera kassor, emedan statsbidragen skulle komma att nedbringa deras egna kostnader, men det är icke säkert. I varje fall skulle det komma att dröja ganska länge, innan samtliga de arbetare, som hava behov av en försäkring, också skulle komma att omfattas av en sådan.

En brist hos den frivilliga försäkringen är svårigheten att åstadkomma arbetsgivarebidrag till densamma. Om arbetslösheten skall anses ingå i de risker, med vilka produktionen normalt bör räkna — vilket synes oss principiellt riktigt likaväl som den räknar med en olycksfallsrisk och försäkrar sina arbetare mot denna — så bör produktionen också bära en väsentlig del av den börda, arbetslösheten åsamkar samhället. Men vid frivillig försäkring kunna arbetsgivarna säkerligen icke åläggas avgifter, förrän det alldeles övervägande antalet arbetare inom industrien äro försäkrade. Det synes nämligen icke rimligt att uttaga avgifter till en försäkring av företag, vars arbetare icke äro försäkrade och följaktligen icke skulle vid behov erhålla arbetslöshetshjälp från försäkringen.

Det frivilliga systemet medför framför det obligatoriska väsentligen två fördelar. För administrationen av försäkringen kräves ingen tung förvaltningsapparat. Och kontrollen över arbetslöshetshjälpen till undvikande av missbruk skulle sannolikt bliva effektivare.

Vad administrationsapparaten beträffar, komme denna att lokalt handhavas av en styrelse utan större anspråk på ersättning för sitt arbete. Styrelsen tillsattes av kassans medlemmar, och hela systemet för inkasserandet av avgifter och för utbetalandet av arbetslöshetshjälp kunde organiseras mycket enkelt.

Vad kontrollen beträffar, komme denna att i hög grad åvila kassans egna medlemmar. Då enligt vad erfarenheten visar vid kontroll av denna art medlemmarnas rättsmedvetande mycket energiskt reagerar mot försök att utan verkliga skäl uppbära arbetslöshetshjälp, kan man vara säker på att missbruken skulle effektivt komma att begränsas.

Den obligatoriska försäkringen har sina nackdelar, där den frivilliga har sina fördelar och tvärtom.

Fördelarna bestå huvudsakligen däruti, att den kan från början omfatta det stora flertalet av dem, som äro utsatta för arbetslöshetsrisk, och att upptagandet av avgifter till försäkringen från arbetsgivarna därför också blir ett självfallet led i försäkringens hela byggnad.

Däremot kommer administrationsapparaten att bliva jämförelsevis tung och möjligheterna till kontroll att bliva mera begränsade än vid de frivilligt bildade kassorna.

Med hänsyn till vad vi sålunda anfört äro vi icke benägna att göra systemfrågan till en huvudpunkt. Även om vi på grund av den från början garanterade större omfattning, som den obligatoriska försäkringen enligt sakens natur får, anse denna ha ett givet företräde framför den frivilliga försäkringen med statsbidrag, skulle vi vara villiga att förorda införandet av en frivillig försäkring, därest ett för försäkringsfrågans lösning tillräckligt antal ledamöter av riksdagen skulle föredraga denna väg framför den obligatoriska försäkringens. Då hittills utanför den socialdemokratiska riksdagsgruppen endast tre eller fyra riksdagsmän emellertid förklarat sig beredda att medverka till en lösning överhuvudtaget, komma vi att yrka antagandet av ett principuttalande till förmån för den linje, som vi av ovan angivet skäl föredraga, nämligen den obligatoriska.

Helst skulle vi till riksdagens prövning ha velat framlägga det lagförslag rörande obligatorisk arbetslöshetsförsäkring som återfinnes i 1926 års arbetslöshetssakkunnigas betänkande och förordats av herrar Lindqvist, Hagman och Odelstierna. Men då vi önska att lantarbetare, skogs- och flottningsarbetare samt affärsanställda skola komma i åtnjutande av arbetslöshetsförsäkringens fördelar och dessa grupper icke medtagits i nämnda lagförslag, anse vi det rimligast att riksdagen för närvarande stannar vid ett principbeslut i frågan och hemställer till regeringen att till 1932 års riksdag framlägga förslag, som omfattar både industriarbetare, lantarbetare, skogs- och flottningsarbetare samt affärsanställda. Det är nämligen mycket svårt om icke omöjligt för enskilda motionärer att utföra de nya kostnadsberäkningar, som kunna visa sig nödvändiga, då försäkringen skall utsträckas till lant- och skogsarbetaregrupperna. Det är väsentligen på nyssnämnda svårigheter för enskilda motionärer det boror, att vi icke till årets riksdag anse oss kunna yrka antagandet av utarbetade lagförslag.

Enär dåvarande statsrådet och chefen för socialdepartementet redan i november 1929 uppdragit åt socialstyrelsen att utreda, huru nyssnämnda arbetaregrupper tekniskt, organisatoriskt och ekonomiskt skulle kunna infogas i en arbetslöshetsförsäkring, bör arbetet härmed ha fortskridit så långt, att det ej bör möta hinder att till nästa års riksdag framlägga ett regeringsförslag i ämnet, som omfattar praktiskt taget alla lönarbetargrupper i vårt land.

Vi bifoga till denna motion såsom bilaga det lagförslag, till vilket herrar

Lindqvist, Hagman och Odelstierna äro förslagsställare. Lagförslaget synes oss nämligen med undantag av omfattning vara uppbyggt på riktiga principer. Av detsamma kan såväl vederbörande utskott som riksdagen bedöma hur motionärerna i huvudsak tänka sig en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring ordnad. Emot lagförslaget må dock den tekniska anmärkningen göras, att det ej synes lämpligt fastställa premiernas storlek i själva lagen.

Åberopande det anförda tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att förslag till arbetslöshetsförsäkring skall föreläggas 1932 års riksdag, så att en var, som fyllt 16 men icke 67 år och mot avlöning användes till arbete för arbetsgivares räkning i industriell eller annan rörelse eller vid hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag liksom också i jordbruk eller skogsbruk, enligt lag försäkras till erhållande av ersättning vid arbetslöshet, varvid såsom arbetare enligt lagen icke skall anses verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

Stockholm den 22 januari 1931.

Gustav Möller. *Olof Olsson.* *A. J. Bärg.*

Edv. Björnsson. *C. E. Svensson.*

Bilaga.

Förslag till lag om arbetslöshetsförsäkring.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Envar arbetare, som fyllt 16 men icke 67 år och mot avlöning användes till arbete för arbetsgivares räkning i industriell eller annan rörelse eller vid hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt särskilt arbetsföretag, skall, där ej nedan annorlunda stadgas, enligt denna lag försäkras till erhållande av ersättning vid arbetslöshet.

Såsom arbetare enligt denna lag anses icke verkmästare eller annan befattningshavare i överordnad ställning samt ej heller butiksbiträde, bokhållare, ritare eller därmed jämställd person.

2 §.

Vad i 1 § första stycket är stadgat skall icke äga tillämpning;

1. å arbetsgivares make, hemmavarande barn eller adoptivbarn, föräldrar eller adoptivföräldrar i den mån de användas till arbete för hans räkning;
2. å den som utför arbetet i sitt hem;
3. i den mån arbetare användes till

a) arbete i jordbruk med därtill hörande binäringar, vilka icke bedrivas såsom självständiga företag;

b) skogs- eller flottningsarbete;

c) fiske;

d) reservarbete i enlighet med vad därom särskilt är stadgat;

4. å den som innehar ordinarie befattning i statens tjänst.

I övrigt äger Konungen att från försäkringsplikt undantaga arbetare, som användas till arbete för statens, kommuns, järnvägsbolags eller spårvägsbolags räkning och vilkas anställningsvillkor äro sådana, att försäkring enligt denna lag må anses icke erforderlig.

3 §.

Kostnaderna för försäkringen bestridas genom avgifter av arbetare och arbetsgivare (försäkringsavgifter) samt bidrag av statsmedel.

4 §.

Försäkringen handhaves av socialstyrelsen under medverkan av de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna.

Det åligger arbetsförmedlingsanstalt att i sin verksamhet enligt denna lag ställa sig till efterrättelse de anvisningar och föreskrifter, som meddelas av socialstyrelsen.

Om ersättning.

5 §.

För att arbetare, som försäkrats enligt denna lag, i anledning av iråkad arbetslöshet skall äga rätt till ersättning på grund av försäkringen erfordras vid varje tidpunkt:

1:o) att han är arbetsför och oförhindrad att åtaga sig erbjudet arbete;

2:o) att han hos offentlig arbetsförmedlingsanstalt anmält sig såsom arbetssökande på sätt i denna lag stadgas men likväl icke erhållit lämpligt arbete; samt

3:o) att försäkringsavgifter för honom erlagts för en sammanlagd tidsrymd under nästföregående fyra försäkringskvartal av minst tjugosex veckor.

Erbjudet arbete skall anses lämpligt allenast under förutsättning, att det motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, är förenat med avlöning, som icke understiger den i arbetsorten vanliga avlöningen för sådant arbete, samt icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt pågår.

6 §.

Till den, som frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller utan giltig anledning vägrar eller underlåter åtaga sig erbjudet lämpligt arbete, utgives icke ersättning enligt denna lag under fyra veckor, efter det sådant förhållande inträffat.

7 §.

Till den, som deltager i strejk eller är föremål för lockout, utgives icke ersättning enligt denna lag under den tid konflikten varar.

8 §.

Hava undervisnings- eller utbildningskurser under offentlig uppsikt anordnats för arbetslösa och vägrar någon utan giltig anledning att deltaga i sådan kurs, må ersättning enligt denna lag icke till honom utgivas under en tid av två veckor därefter.

9 §.

Ej må någon tillgodonjuta ersättning enligt denna lag för någon dag, med mindre han under nästföregående fjorton dagar varit arbetslös under sex dagar och dessa dagar hos offentlig arbetsförmedlingsanstalt anmält sig såsom arbetssökande på sätt i 24 § sägs. Vid beräkning av karenstid må hänsyn ej tagas till arbetslöshet, som inträffat under tid, då av annan orsak än i denna paragraf sägs ersättning ej kunnat utgå.

Vad sålunda om iakttagande av karenstid föreskrivits skall ej äga tillämpning, då arbetslös, som uppbär ersättning enligt denna lag, erhåller arbete för kortare tid än 18 dagar eller på grund av sjukdom avstänges från ersättning samt omedelbart efter arbetets eller sjukdomens upphörande ånyo ansöker om ersättning.

I fråga om arbetare tillhörande yrke, inom vilket arbetslöshet regelbundet förekommer under någon del av året, äger socialstyrelsen föreskriva, att ersättning ej må utgår förrän efter viss längre karenstid än i första stycket sägs eller att under viss med hänsyn till sådan arbetslöshet bestämd tid av året ersättning överhuvud icke må utgå eller att den i 14 § angivna längsta ersättningstiden skall lika fördelas å två perioder om vardera två försäkringskvartal, därvid den ena perioden skall omfatta den tid, under vilken arbetslöshet regelbundet förekommer.

10 §.

1 mom. Ersättning enligt denna lag på grund av erlagda försäkringsavgifter utgår med ett för dag beräknat belopp, benämnt daghjälp. Därjämte utgår till vissa familjeförsörjare, enligt vad nedan sägs, ett likaledes för dag beräknat tillägg till daghjälpen, benämnt familjetillägg, vilket bestrides av statsmedel.

2 mom. Familjetillägg utgår:

1) till daghjälpsberättigad man:

a) för hustru eller, där han är ogift, änkling eller frånskild samt har hemmavarande barn under 16 år, för husföreståndarinna; dock att om hustrun eller husföreståndarinnan har regelbundet arbete för annans räkning och därav har en daglig inkomst, uppgående till mer än hälften av daghjälpen i den löneklass, mannen tillhör, eller om hon själv uppbär daghjälp, intet tillägg för henne må beräknas;

b) för barn eller adoptivbarn under 16 år;

2) till daghjälpsberättigad kvinna:

för barn eller adoptivbarn under 16 år, dock ej där hon är gift eller sammanlever med barnets fader samt denne uppbär daghjälp;

3) till daghjälpsberättigad man eller kvinna:

för föräldrar, såframt den daghjälpsberättigade lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller sådan anhörig samt denne ej själv uppbär daghjälp.

Har den daghjälpsberättigade i fall, som avses i punkterna 1 och 2, veterligen icke, medan han var i arbete, väsentligen bidragit till underhållet av den, för vilken familjetillägg yrkas, må sådant tillägg icke beviljas, med mindre fråga är om försörjningsförhållande, som uppstått efter arbetslöshetens inträde.

11 §.

Daghjälp och familjetillägg utgå i var och en av de i 18 § omförmälda löneklasser med följande belopp:

Löneklass	*Daghjälp i kronor*	*Familjetillägg i kronor för den som har att försörja*		
		en eller två	tre eller fyra	fem eller flera
I	1,25	0,25	0,50	0,75
II	1,50	0,30	0,60	0,90
III	2,00	0,40	0,80	1,20
IV	2,50	0,50	1,00	1,50
V	3,00	0,60	1,20	1,80
VI	3,25	0,65	1,30	1,95

Vid ersättningens bestämmande hänföres arbetslös, därest mer än hälften av de för nästföregående fyra försäkringskvartal för honom erlagda försäkringsavgifterna guldits i viss löneklass, till denna samt i annat fall till den löneklass, som enligt 17 § närmast motsvarar genomsnittsbeloppet av de för nyssnämnda tid erlagda avgifterna eller, där detta belopp ligger mitt emellan två löneklasser, till den högre av dessa.

12 §.

Ersättning enligt denna lag utgår icke till någon för söndag, ej heller för annan helgdag, med mindre han var arbetslös nästföregående vardag, eller för dag, för vilken han åtnjuter avlöning.

Har arbetslös någon dag utan giltig anledning underlåtit fullgöra honom enligt 24 § åliggande anmälningsskyldighet, utgives icke ersättning till honom för nämnda dag.

Familjetillägg utgår allenast för dag, för vilken daghjälp utgives.

13 §.

Har arbetare på grund av driftsinskränkning vid företag, där han är anställd, arbete ett mindre antal dagar i veckan än vid full drift är vanligt, vare han berättigad till ersättning enligt denna lag för de dagar han är utan arbete, dock allenast om och i den omfattning, arbetsförtjänsten för vecka understiger vad han skulle uppburit i ersättning för veckan, därest han varit fullständigt arbetslös. Utgår ersättning med nedsatt belopp, fördelas detta å daghjälp och familjetillägg efter förhållandet dem emellan vid fullt utgående ersättning.

14 §.

Ersättning enligt denna lag utgives icke till någon för mer än sammanlagt etthundratjugo dagar under loppet av fyra på varandra följande försäkringskvartal, dock att där på grund av stadgande i 13 § ersättning för någon dag utgått med nedsatt belopp, ersättning må kunna tillgodonjutas intill dess de under fyra på varandra följande försäkringskvartal uppburna belopp sammanlagt motsvara full ersättning för den arbetslöse under etthundratjugo dagar.

Deltager arbetslös, som uppbär ersättning i kurs, varom i 8 § förmäles, äger socialstyrelsen, där så befinnes nödigt för beredande av möjlighet för den arbetslöse att fullfölja kursen, medgiva, att ersättning må utgå utöver den i första stycket stadgade tid.

Om försäkringsavgifter och fond.

15 §.

1 mom. För varje vecka, under vilken arbetare hela veckan eller en del därav använts till arbete under omständigheter, som medföra försäkringsplikt enligt denna lag, skall erläggas viss för arbetaren och hans arbetsgivare gemensamt beräknad försäkringsavgift.

2 mom. Försäkringsavgift erlägges av arbetsgivaren, vilken äger att vid avlöningstillfälle å arbetaren tillkommande kontant avlöning göra avdrag för hälften av de avgifter, som belöpa å avlöningsperioden.

Användes arbetare under samma vecka till arbete såsom i första stycket sägs av olika arbetsgivare, svare den förste arbetsgivaren för försäkringsavgiftens erläggande.

16 §.

Försäkringsavgiftens storlek är beroende av arbetarens dagliga arbetsförtjänst hos den arbetsgivare, som har att svara för avgiftens erläggande.

Är arbetare tillkommande avlöning bestämd till visst belopp för vecka, för månad eller för år, skall såsom daglig arbetsförtjänst beräknas $^1/_6$ av veckolönen, $^1/_{25}$ av månadslönen och $^1/_{300}$ av årslönen.

Åtnjuter arbetaren naturaförmåner, skola jämväl dessa, uppskattade efter i arbetsorten gällande priser, tagas i beräkning vid bestämmandet av den dagliga arbetsförtjänsten.

17 §.

Efter den dagliga arbetsförtjänsten indelas de försäkrade, på sätt nedan sägs, i sex olika löneklasser och uppgår i varje klass den för arbetaren och arbetsgivaren gemensamma avgiften för vecka till följande belopp:

Löneklass	*Daglig arbetsförtjänst i kronor*	*Avgift för vecka i öre*
I	t. o. m. 2,49	32
II	2,50—3,49	38
III	3,50—4,49	52
IV	4,50—5,49	64
V	5,50—6,49	78
VI	6,50 och däröver	84

Konungen må, där så prövas erforderligt, höja ovan stadgade avgifter, dock med högst femtio procent, eller, där så prövas kunna ske utan olägenhet, sänka desamma. Ändring som nu sagts må icke träda i kraft förrän med ingången av det efter beslutet närmast följande försäkringsåret.

18 §.

Avgifterna erläggas på det sätt, att arbetsgivaren å ett för arbetaren personligen utfärdat kort (försäkringskort) för varje vecka anbringar och makulerar ett mot arbetarens och arbetsgivarens gemensamma avgift svarande märke (försäkringsmärke).

Anbringande av försäkringsmärke för viss vecka skall äga rum före utgången av den kalendermånad, som följer närmast efter nämnda vecka. Märke, som senare anbringas å försäkringskortet, må ej tillgodoräknas arbetaren, där ej socialstyrelsen för särskilt fall medgiver, att så må ske.

Ej må märke anbringas å arbetares försäkringskort för vecka, under vilken han icke använts till arbete under omständigheter, som medföra försäkringsplikt enligt denna lag. Där så likväl skett, må märket icke tillgodoräknas arbetaren.

19 §.

Försäkringskort, varom i 18 § förmäles, utfärdas på begäran av arbetare, för vilken försäkringsavgift skall erläggas, och utan kostnad för honom av kontor eller ombud för offentlig arbetsförmedlingsanstalt. Kortet skall av arbetaren överlämnas till arbetsgivaren, som har att förvara det så länge han är pliktig att erlägga försäkringsavgift för arbetaren. Underlåter arbetare att avlämna försäkringskort, åligger arbetsgivaren att avfordra honom sådant. Kortet gäller för försäkringsår och skall vid dettas utgång utbytas mot nytt.

Det åligger arbetsgivare att minst en gång i månaden å därför lämplig tid, som han själv äger bestämma, hålla arbetaren kortet tillgängligt för granskning.

20 §.

Försäkringsmärken tillhandahållas arbetsgivare genom postverkets försorg mot erläggande av belopp, som motsvarar märkesvalörerna.

21 §.

Försäkringsavgifterna ingå till en fond, vilken förvaltas av statskontoret i samråd med socialstyrelsen enligt grunder, som fastställas av Konungen.

Av fondens medel utbetalas all ersättning, som beviljas enligt denna lag. Till den del utgående ersättning avsett familjetillägg erhåller fonden, i den ordning Konungen närmare bestämmer, gottgörelse av statsmedel.

Om sökande av ersättning samt dess utbetalande.

22 §.

Arbetslös, som önskar erhålla ersättning enligt denna lag, har att personligen ingiva skriftlig ansökan därom å kontor eller hos ombud för offentlig arbetsförmedlingsanstalt. Vid ansökningen skola fogas försäkringskort, intyg från siste arbetsgivaren, utvisande den tid, anställningen varat, och orsaken till att den upphört eller, där fråga är om ersättning på grund av minskad arbetstid, antalet arbetsdagar och arbetsförtjänst för vecka, ävensom sådana uppgifter angående familjeförhållanden, som äro erforderliga för prövning av frågan, om familjetillägg skall utgå.

23 §.

Ansökan om ersättning prövas av arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor. Ingives ansökan till anstalts avdelningskontor eller ombud, skall kontoret eller ombudet till huvudkontoret översända ansökningen med därvid fogade handlingar tillika med eget yttrande i ärendet.

24 §.

Arbetslös, som ansökt om ersättning, är pliktig att varje söckendag å kontor eller hos ombud för offentlig arbetsförmedlingsanstalt personligen anmäla sig såsom arbetssökande. Är den arbetslöse avlägset boende eller föreligger annan omständighet, som skulle göra den sålunda stadgade skyldigheten särskilt betungande för honom, äge arbetsförmedlingsanstalt för viss eller vissa dagar befria den arbetslöse från skyldigheten att personligen anmäla sig samt föreskriva, vad han i stället har att iakttaga, för att anmälningsskyldigheten må anses fullgjord.

25 §.

Ersättning utbetalas veckovis i efterskott genom det kontor eller ombud för offentlig arbetsförmedlingsanstalt, hos vilken den arbetslöse ingivit ansökan enligt 22 §. På begäran av den ersättningsberättigade må dock arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor, när särskilda skäl föreligga, medgiva, att utbetalning sker genom annat kontor eller ombud för sådan anstalt än nu sagts.

Arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor skall månadsvis till socialstyrelsen ingiva uppgift angående det belopp, som beräknas komma att under nästföljande månad åtgå för utbetalning av ersättning genom anstaltens kontor och ombud. Socialstyrelsen har att med ledning av denna uppgift hos statskontoret göra framställning om utbetalning till huvudkontoret av nödiga medel. Vid fall av behov må särskilda förskott i enahanda ordning lämnas.

26 §.

Har ersättning tillerkänts arbetslös och finner arbetsförmedlingsanstalts avdelningskontor eller ombud, genom vilket utbetalning av ersättningen äger rum, att på grund av sedermera inträffad omständighet ersättning icke bör utgå i enlighet med det meddelade beslutet, skall kontoret eller ombudet omedelbart göra anmälan därom till huvudkontoret, som har att pröva frågan. Vad nu sagts skall dock icke äga tillämpning, där fråga är allenast om underlåtenhet från den arbetslöses sida att fullgöra i 24 § föreskriven anmälningsskyldighet.

27 §.

Socialstyrelsen äger efter framställning av arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor tillerkänna visst eller vissa av anstaltens avdelningskontor befogenhet att på egen hand pröva och avgöra frågor, som enligt 23 eller 26 § skola avgöras av anstalts huvudkontor.

Särskilda bestämmelser.

28 §.

Med försäkringsår förstås enligt denna lag tiden från och med första måndagen i juli månad till första måndagen i samma månad nästföljande år.

Försäkringsår indelas i fyra försäkringskvartal, vart och ett om 13 veckor, dock att i fall, där försäkringsår kommer att omfatta 53 veckor, sista försäkringskvartalet skall omfatta 14 veckor.

29 §.

Arbetsgivare vare pliktig att när någon hos honom anställd arbetare, som med hänsyn till antalet erlagda försäkringsavgifter kan vara berättigad till ersättning enligt denna lag, lämnar sin anställning, på begäran till denne överlämna intyg enligt formulär, som fastställes av socialstyrelsen, utvisande den tid, anställningen varat, och orsaken till att den upphört.

Tillämpar arbetsgivare vid sitt företag inskränkt drift sålunda att denna pågår ett mindre antal dagar i veckan än vid full drift är vanligt, åligger honom att till arbetare, som ämnar å nu angiven grund erhålla om ersättning, på begäran utfärda intyg, utvisande det antal dagar i veckan, arbetaren har sysselsättning, samt hans arbetsförtjänst.

30 §.

Arbetsgivare åligger att på begäran låta ombud för socialstyrelsen eller arbetsförmedlingsanstalt granska hos arbetsgivaren förvarade försäkringskort och taga del av avlöningslistor och andra förteckningar över anställda arbetare ävensom att i övrigt lämna ombud eller myndighet, som nu sagts, sådana uppgifter angående arbetares anställningstid, arbetsförtjänst och avgång från anställning, som kunna erfordras med hänsyn till bestämmelserna i denna lag.

31 §.

Den, som på grund av tjänsteåliggande för socialstyrelsens eller arbetsförmedlingsanstalts räkning tager befattning med handling eller uppgift, som i 30 § sägs, eller med uppgift, handling eller undersökning i övrigt rörande försäkrad arbetares förhållande i fråga om anställning och avgång därifrån, vare förbjudet att röja yrkeshemlighet och må ej heller, där det ej kan anses påkallat i tjänstens intresse, yppa driftanordning eller affärsförhållande vid arbetsställe, i avseende å vilket han har eller haft att taga sådan befattning, eller yppa vad han om försäkrad arbetares förhållande sålunda erfarit.

32 §.

Rätt till ersättning enligt denna lag kan icke överlåtas och må förty icke tagas i mät för gäld.

33 §.

Konungen äger, under förutsättning av ömsesidighet, ingå överenskommelse med främmande stat om tillämpning av denna lag eller den främmande statens lag i fall, då arbetsgivare i den ena staten inom den andra bedriver verksamhet, som avses i denna lag.

34 §.

De närmare föreskrifter, som, utöver vad denna lag innehåller, finnas erforderliga för försäkringens genomförande, meddelas av Konungen eller efter Konungens bemyndigande av socialstyrelsen.

Om besvär.

35 §.

Över beslut av arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor rörande tillämpningen av någon i denna lag given bestämmelse må klagan föras hos socialstyrelsen genom besvär, vilka skola ingivas till huvudkontoret eller i betalt brev med allmänna posten vara till kontoret inkomna senast å femtonde dagen från den dag, klaganden erhöll del av beslutet. Huvudkontoret skall skyndsamt till socialstyrelsen översända besvären tillika med eget yttrande över desamma.

Har avdelningskontor tillerkänts befogenhet, som i 27 § sägs, gälle i fråga om klagan över dess med stöd av sådan befogenhet meddelade beslut vad i första stycket stadgas om klagan över beslut av huvudkontor.

Socialstyrelsen äge, ändå att klagan icke förts, till prövning upptaga beslut, som i första och andra stycket sägs.

Socialstyrelsens beslut meddelas kostnadsfritt.

Över socialstyrelsens beslut må klagan icke föras.

Straffbestämmelser.

36 §.

Underlåter arbetsgivare att fullgöra vad honom enligt denna lag åligger med avseende å försäkringsavgifters erläggande eller gör han vid utbetalning av avlöning till arbetare, för vilken han har att erlägga försäkringsavgift, större avdrag än i 15 § medgives eller vägrar han att utfärda intyg, varom i 29 § förmäles, eller att ställa sig föreskrifterna i 30 § till efterrättelse, straffes med böter.

Lämnar arbetsgivare i intyg enligt 29 § eller i uppgift enligt 30 § veterligen oriktigt meddelande, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor, där ej straff å förseelsen är i allmänna strafflagen utsatt.

Arbetare, vilken i fall, där han enligt denna lag är pliktig att avlämna försäkringskort till sin arbetsgivare, trots anmaning från dennes sida underlåter att fullgöra sin skyldighet i angivna hänseende, straffes med böter.

Gör någon sig skyldig till förseelse, som i 31 § avses, straffes med böter från och med tjugofem till och med ettusen kronor. Sker det för att göra skada eller begagnar han sig av sin kännedom om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet eller om försäkrad arbetares förhållanden till egen eller annans fördel, då må till fängelse dömas. Framgår av omständigheterna, att han om yrkeshemligheten, driftanordningen eller affärsförhållandet eller om den försäkrades förhållanden erhållit kännedom å tid, då han ej hade att taga befattning med handling eller uppgift, som i 30 § sägs, eller att yppandet

av driftanordningen eller affärsförhållandet ej kunnat medföra skada för det företag, som bedrevs å arbetsstället, eller att yppandet av den försäkrades förhållanden ej kunnat medföra skada för denne, må ansvars- eller ersättningsskyldighet icke åläggas honom. Å förseelse, varom i detta stycke är sagt, må allmän åklagare tala allenast efter angivelse av målsäganden.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla den i 21 § omförmälda fond. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förvandlas enligt allmänna strafflagen.

Förslag till lag om offentliga arbetsförmedlingsanstalter.

1 §.

För varje landstingsområde samt för varje stad, som icke deltager i landsting, skall genom landstingets eller stadsfullmäktiges försorg upprättas en arbetsförmedlingsanstalt. Under de villkor, Konungen bestämmer, må för landstingsområde och stad, som nu nämnts, kunna upprättas gemensam anstalt.

Arbetsförmedlingsanstalten har till uppgift att bedriva förmedling av arbetsanställning samt att, i enlighet med vad därom särskilt är stadgat, medverka vid arbetslöshetsförsäkringens handhavande.

Anstalt skall för sin verksamhet hava huvudkontor samt erforderligt antal på lämpliga platser förlagda avdelningskontor eller ombud.

2 §.

Över arbetsförmedlingsanstalts verksamhet har socialstyrelsen att utöva tillsyn.

3 §.

Arbetsförmedlingsanstalt skall stå under ledning av en styrelse, bestående av, förutom ordförande jämte suppleant för honom, minst fyra ledamöter jämte suppleanter.

Styrelsens ordförande och suppleant för honom skola för en tid av fyra år i sänder utses av Konungen bland personer, vilka icke kunna anses företräda vare sig arbetsgivarnas eller arbetarnas intressen.

Övriga ledamöter i styrelsen jämte suppleanter för dem utses för en tid av fyra år i sänder av landstinget eller stadsfullmäktige. Därvid bör iakttagas:

att ett jämnt antal ledamöter och suppleanter utses;

att halva antalet av de sålunda utsedda kommer att företräda arbetsgivarnas och halva antalet arbetarnas intressen; samt

att olika verksamhetsgrenar i möjligaste mån bliva företrädda.

4 §.

Ledamot eller suppleant i styrelse för arbetsförmedlingsanstalt må endast den vara, som äger att å kommunalstämma eller allmän rådstuga deltaga i överläggningar och beslut.

Ej må annan kunna avsäga sig uppdrag, som nu nämnts, än ämbets- eller tjänsteman, vilken av sin befattning är hindrad att fullgöra uppdraget, eller den, vilken under de fyra sistförflutna åren tjänstgjort som ledamot, eller den, vilken eljest uppgiver förhinder, som godkännes, i fråga om ordförande av Konungen och i fråga om annan ledamot av vederbörande valkorporation.

Ändå att tid, för vilken styrelseledamot eller suppleant blivit vald, ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut av den, som utsett honom. Avgår någon före utgången av den tid, uppdraget omfattar, utses i hans ställe ny ledamot eller suppleant för den återstående tiden.

5 §.

Reglemente för arbetsförmedlingsanstalt utfärdas av landstinget eller, i fråga om stad, som icke deltager i landsting, av stadsfullmäktige och skall för att bliva gällande godkännas av socialstyrelsen. Ändring i reglemente skall jämväl godkännas av socialstyrelsen.

Arbetsförmedlingsanstalts reglemente skall angiva:

1) anstaltens benämning;
2) den ort, där styrelsen skall hava sitt säte;
3) styrelseledamöternas antal och grunderna för styrelsens beslutförhet;
4) tid för styrelsens sammanträden;
5) det sätt, på vilket kallelse till styrelsesammanträde skall ske och andra meddelanden bringas till styrelseledamöternas kännedom, ävensom den tid före sammanträde, då föreskrivna kallelseåtgärder genast skola vara vidtagna;
6) huru protokoll vid styrelsesammanträde skall föras;
7) huru medel, som icke äro erforderliga för löpande utgifter, skola göras fruktbärande och säkerhetshandlingar förvaras;
8) huru revision av styrelsens förvaltning skall ske; samt
9) huru den för anstaltens verksamhet erforderliga personalen skall antagas och entledigas.

6 §.

Verksamheten vid arbetsförmedlingsanstalts huvudkontor skall ledas av en föreståndare, som utses av socialstyrelsen. Till befattningen må allenast ifrågakomma person, som är väl förtrogen med arbetsmarknaden och dess frågor samt gjort sig känd för praktisk duglighet och oväld. Föreståndares avlöningsförmåner skola fastställas av socialstyrelsen.

Då befattning såsom föreståndare skall tillsättas, åligger det anstaltens styrelse att göra anmälan därom till socialstyrelsen, som har att kungöra befattningen ledig med tillkännagivande av den tid, inom vilken befattningen senast skall sökas, samt de med densamma förenade avlöningsförmåner.

Sedan ansökningshandlingarna inkommit, skola dessa översändas till anstaltens styrelse, som äger att avgiva yttrande i ärendet.

Befattningen tillsättes tillsvidare.

7 §.

Anstalts verksamhet för förmedling av arbetsanställning skall avse alla slag av arbete samt ske kostnadsfritt. Har anstalt efter anmodan genom annonsering eller annorledes vidtagit särskild åtgärd, må dock kostnaden härför uttagas av den, som begärt åtgärdens vidtagande.

Vid arbetsförmedling skall tillses, att arbetsgivaren erhåller bästa möjliga arbetskraft och arbetaren det arbete, för vilket han bäst lämpar sig.

Förmedlingsverksamheten skall fortgå oberoende av konflikt mellan arbetsgivare och arbetare; dock må anstalt, i den mån den därom äger kännedom, lämna upplysning, huruvida arbetskonflikt råder å arbetsplats, dit arbetsanvisning sker.

De olika anstalterna skola i sin förmedlingsverksamhet, på sätt Konungen bestämmer, samverka med varandra.

8 §.

I fråga om arbetsförmedlingsanstalts befattning med arbetslöshetsförsäkringens handhavande gälle vad i lagen om arbetslöshetsförsäkring och med stöd av denna utfärdade författningar, instruktioner och anvisningar är eller kan bliva föreskrivet.

9 §.

Arbetsförmedlingsanstalt äger att för sina utgifter, i den mån de kunna anses hava varit av behovet påkallade, åtnjuta ersättning av statsmedel med tre fjärdedelar av utgivna beloppet.

Har arbetsförmedlingsanstalt bekostat resa, som arbetssökande företagit för tillträdande av honom å annan ort inom riket anvisad anställning, må dock anstalten för sådan utgift åtnjuta ersättning enligt första stycket allenast under villkor:

a) att vid resans anträdande överenskommelse om anställningen var träffad eller med skäl kunde förväntas komma till stånd;

b) att resan företagits å plats med lägsta biljettpris;

c) att kontanta medel icke, med mindre särskilt förhållande påkallat det, för ändamålet tilldelats den arbetssökande, utan biljett tillhandahållits honom genom anstaltens försorg; samt

d) att resekostnaden icke understigit en krona.

Framgår i något fall av omständigheterna, att anstalten skäligen kunnat erhålla ersättning för resekostnaden av arbetsgivaren eller arbetaren men försummat det, bör ersättning av statsmedel icke utgivas.

10 §.

Statsbidrag, som avses i 9 §, utbetalas av socialstyrelsen på tid och sätt, som av Konungen bestämmes.

11 §.

Socialstyrelsen har att vaka över att arbetsförmedlingsanstalterna ställa sig till efterrättelse vad i lag och för anstalterna gällande reglemente finnes föreskrivet med avseende å deras verksamhet samt att denna i övrigt utövas på ett lämpligt sätt. På socialstyrelsen ankommer att fastställa formulär och blanketter, som erfordras för anstalternas verksamhet, ävensom att meddela föreskrifter angående förandet av anstalternas räkenskaper.

Arbetsförmedlingsanstalt åligger att för den, som av socialstyrelsen bemyndigats granska anstaltens förvaltning, hålla räkenskaper och andra handlingar tillgängliga samt att till socialstyrelsen insända de handlingar och uppgifter rörande verksamheten, som av nämnda myndighet äskas.

12 §.

Åsidosätter arbetsförmedlingsanstalt i lag eller i anstaltens reglemente meddelad bestämmelse angående dess verksamhet eller giver denna eljest anledning till anmärkning, har socialstyrelsen att hos anstaltens styrelse påkalla rättelse. Vidtages ej sådan, har socialstyrelsen, där den ej finner anledning att i frågan först vända sig till vederbörande landsting eller stadsfullmäktige, att med innehållande helt eller delvis av statsbidrag, som eljest skolat komma anstalten till godo, hos Kungl. Maj:t anhålla om förklaring, att anstaltens rätt till statsbidrag skall för viss tid eller tillsvidare anses helt eller delvis förverkad.

Stockholm 1931. Kungl. Hovboktryckeriet Iduns Tryckeri A.-B.
315450